

องค์ประกอบ ๓ ประการ ของสมุททานุภาพกับผลประโยชน์แห่งชาติ ของชาติมหาอำนาจในปัจจุบัน

โดย นาวาเอก ดุสิต ยมจินดา

องค์ประกอบ ๓ ประการ ของสมุทธานุภาพกับผลประโยชน์แห่งชาติ ของชาติมหาอำนาจในปัจจุบัน

กล่าวนำ

หนังสือ The Influence of Sea Power Upon History 1660 - 1783 ของ พล.ร.ต.อัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (มาฮาน) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมุทธานุภาพ ของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างมากซึ่งหนังสือดังกล่าวพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ.๑๘๙๐ หรือกว่า ๑๓๒ ปี มาแล้ว ซึ่งในหนังสือดังกล่าว มาฮาน ได้กล่าวถึงสิ่งที่สำคัญต่อสมุทธานุภาพของประเทศไว้ ๒ ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ๓ สิ่งที่เป็นกุญแจสำคัญของความเจริญรุ่งเรืองจากประวัติศาสตร์ และสภาวะพื้นฐาน (Principal Conditions) ที่กระทบต่อสมุทธานุภาพของประเทศ (The Sea Power of Nations) ๖ ประการ^๔ โดยในบทความนี้จะทำการศึกษาเฉพาะ ประเด็นว่า ๓ สิ่ง/องค์ประกอบ (3 things) ที่ มาฮาน กล่าวไว้ ได้แก่ การผลิตกับการแลกเปลี่ยนสินค้า การขนส่งสินค้าทางทะเล และอาณานิคม (Colonies) ซึ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุน/ขยาย การขนส่งสินค้าทางทะเล และการป้องกันภัยเรือสินค้า/การค้าทางทะเล ในจุด/ตำบล ที่สำคัญ^๕ ทั้งนี้หนังสือ The Influence of Sea Power Upon History เขียนขึ้นจากการศึกษาสภาวะแวดล้อมของการก้าวขึ้นมามีอิทธิพลของประเทศสหราชอาณาจักร ที่ห่างจากปัจจุบันช่วง ๒๔๐ - ๓๕๗ ปี จึงมีประเด็นที่ควรทำการศึกษาว่าในปัจจุบันหลัก ๓ ประการของสมุทธานุภาพของมาฮาน กับบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ และเทคโนโลยีในปัจจุบันนั้น ยังเป็นจริงอยู่หรือไม่อย่างไร โดยจะเริ่มจาก

การศึกษาประวัติของมาฮาน เป็นลำดับแรก ว่าท่านนี้คือใคร และมีความสำคัญอย่างไรกับสมุทรภาพ

มาฮาน (Alfred T. Mahan) คือใคร?

เพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจข้อเสนอของ มาฮาน เกี่ยวกับสมุทรภาพทั้ง ๓ ประการ นั้นในเบื้องต้น ควรรับทราบถึงประวัติของมาฮาน คร่าว ๆ ว่าท่านผู้นี้คือใครเพราะเหตุใดจึงมีอิทธิพลต่อสมุทรภาพของสหรัฐอเมริกาและหลายประเทศได้นำแนวความคิดจากหนังสือดังกล่าวไปปรับใช้ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

พล.ร.ต.อัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Rear Admiral Alfred Thayer Mahan) เกิดที่เวสต์ พอยท์ (West Point) นิวยอร์ก เป็นบุตรของ เดนนิส ฮาร์ท มาฮาน (Dennis Hart Mahan) ศาสตราจารย์ประจำโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐอเมริกา สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ (Naval Academy) ในปี ค.ศ. ๑๘๕๙ และประจำการในกองทัพเรือในปี ค.ศ. ๑๘๖๑ ซึ่ง มาฮานปฏิบัติงานในเรือรบของกองทัพเรือสหรัฐฯ ในตำแหน่งสำคัญ เช่น ผู้บังคับการเรือ Uss Wachusett ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๘๘๕ มาฮาน ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์และยุทธวิธีทางเรือ ณ วิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐฯ (United States Naval War College) โดย มาฮาน ได้ใช้เวลาช่วงปีแรก ที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของสมุทรภาพตามคำแนะนำของ พลเรือตรี สตีเฟน บี ลูซ (Rear Admiral Stephen B. Luce) ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐฯ ในขณะนั้น และหนังสือที่เขาเขียนขึ้นมานั้นมีพื้นฐานจากแนวคิดของผลงานเขียนของ เฮนรี จอมีนิ (Henri Jomini) ในเวลาต่อมา มาฮาน ได้รับตำแหน่ง ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐฯ ๒ วาระ ใน ค.ศ. ๑๘๘๖ – ๑๘๘๙ และใน ค.ศ. ๑๘๙๒ – ๑๘๙๓ ทั้งนี้ ใน ค.ศ. ๑๘๘๗ ระหว่างที่ มาฮาน ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพเรือ ทำให้มีโอกาสพบกับ ซีโอดอร์ รูสเวลต์ (Theodore Roosevelt)

ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษ ที่วิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐ และได้เป็นเพื่อนสนิทกัน ต่อมา ธีโอดอร์ รูสเวลต์ ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ประธานาธิบดี สหรัฐอเมริกา และในโอกาสดังกล่าวเขาได้นำแนวคิดของ มาฮาน ไปดำเนินนโยบายของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลให้ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหนึ่งในชาติมหาอำนาจ ในปัจจุบัน^๖

แนวคิดเกี่ยวกับสมุทธานุภาพ (Sea Power) ของ Alfred Thayer Mahan จาก The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783

นักยุทธศาสตร์ทะเลส่วนใหญ่เชื่อว่า การเมืองระหว่างประเทศนั้น อยู่บนพื้นฐานของการต่อสู้แย่งชิงกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักสังคมนิยม (Realist) และมาฮาน ก็คือผู้ที่มีความเชื่ออย่างนั้น^๗ จากการวิเคราะห์ห้องศักรประกอบทางประวัติศาสตร์ซึ่งสร้างพื้นฐานของกำลังอำนาจของประเทศ สหราชอาณาจักร และมาฮาน ได้เสนอแนะยุทธศาสตร์สำหรับประเทศ สหรัฐอเมริกา เพื่อให้ประเทศสหรัฐอเมริกา เปลี่ยนนโยบายของประเทศ ในเวลานั้น อันส่งผลให้แผ่ขยายอิทธิพลของตนออกไปทั่วโลก โดยมาฮาน ได้เสนอหลักนิยม (doctrine) ที่มีสาระสำคัญ^๘ ได้แก่

๑. ประเทศสหรัฐอเมริกาควรเป็นชาติมหาอำนาจ (The United States should be a world power)
๒. การควบคุมทะเลเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชาติมหาอำนาจของโลก (Control of the seas is necessary for world power status)
๓. หนทางที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นชาติมหาอำนาจด้วยการควบคุมด้วยกำลังทางเรือที่ทรงอำนาจ (The way to maintain such control is by a powerful Navy)

ประการสำคัญ มาฮาน มิได้ให้แนวคิดแต่เฉพาะองค์ประกอบของ สมุทธานุภาพในส่วนที่เป็นกำลังทางเรือเท่านั้น มาฮาน ได้ให้แนวคิด ในส่วนที่มีใช้กำลังทางเรือที่ประกอบด้วย

๑. การค้าภายในประเทศส่วนหนึ่งของธุรกิจภายในประเทศ ประเทศที่ตั้งอยู่ติดทะเลสินค้าที่จำเป็นหรือสินค้าหรูหราจากต่างประเทศ จะถูกนำเข้าผ่านท่าเรือทั้งจากเรือสินค้าชาติของตนหรือชาติอื่น และ กลับมาพร้อมกับสินค้าจากต่างประเทศ

๒. เรือสินค้าต้องมีท่าเรือที่มีความปลอดภัยและต้องมีการรักษาความปลอดภัยจากประเทศของตนตลอดการเดินทาง

๓. การป้องกันเรือสินค้าในระหว่างสงครามต้องครอบคลุมถึงเรือขนส่งอาวุธ (armed shipping)

ทั้งนี้ มาฮาน ได้ให้คำจำกัดความของ สมุทธานุภาพอย่างกว้าง ไว้ว่า “สมุทธานุภาพในความหมายอย่างกว้าง ไม่ใช่หมายถึงความเข้มแข็งของ กำลังทหารที่อยู่ในทะเลที่ทำหน้าที่ควบคุมทะเล (Rules The Sea) หรือ ส่วนใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกำลังอาวุธ แต่หมายรวมถึง การค้าขายทางทะเล ในยามสงบ และการค้าทางทะเล จากกองเรือทหารแท้ ๆ และเป็นบ่อเกิดของความมั่งคั่ง และเรือสินค้ามีที่พำนักที่ปลอดภัย”^๖

ซึ่ง นาวาเอก H. Kaminer ManShip, USN ผู้บรรยายในหัวข้อ “Mahan’s Concept of Sea Power” ณ วิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐ เมื่อ ๒๓ กันยายน ค.ศ.๑๙๖๓ ให้ความเห็นเกี่ยวกับ สมุทธานุภาพ (Sea Power) ในหนังสือ The Influence of Sea Power Upon History ไว้ว่า มาฮาน ไม่ได้ให้ความหมายของ สมุทธานุภาพ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในความหมายและนำไปใช้ได้อย่างผิดไปจากความประสงค์ที่แท้จริงของ มาฮาน ที่เสนอไว้ในงานเขียนของเขา^๗ รวมทั้ง Geoffrey Till มีความเห็นที่สอดคล้องกับ นาวาเอก H. Kaminer ManShip โดยกล่าวไว้ว่า งานของ มาฮาน นั้นถูกแปลความหมายผิดพลาดได้ง่ายมาก ๆ เนื่องจากงานเขียนของเขานั้นแสดงให้เห็นถึงสภาพ ณ เวลาที่งานเขียนขึ้นนี้ถูกเขียนขึ้น งานเขียนขึ้นนี้ถูกเขียนด้วยภาษาที่สละสลวย ประโยคที่ยาวและซับซ้อน รวมถึงงานเขียนของเขามีลักษณะของงานเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทหารเรือตามลำดับเวลามากกว่า เน้นใจความสำคัญ^๘

จากความหมายของสมุทธานุภาพที่มาฮานได้เสนอไว้ข้างต้น และความเห็นของ นาวาเอก H. Kaminer Manship กับ Geoffery Till แสดงให้เห็นว่าค่านิยมของ สมุทธานุภาพ ไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างเฉพาะเจาะจง ในหนังสือที่มาฮานได้เขียนไว้ และเพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบ ๓ ประการ ของสมุทธานุภาพเป็นไปอย่างครบถ้วน ขั้นตอนการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความหมายของสมุทธานุภาพจึง มีความจำเป็นต่อการวิเคราะห์ ว่า ๓ องค์ประกอบที่ มาฮาน ได้กล่าวไว้ว่า ในหนังสือ The Influence of Sea Power Upon History ของเขาว่าจะสามารถสร้างสมุทธานุภาพ (Sea Power) ให้แก่รัฐต่าง ๆ ในบริบทปัจจุบันได้หรือไม่อย่างไร

สมุทธานุภาพ (Sea Power) คืออะไร?

สมุทธานุภาพคือสิ่งใดนั้น มาฮาน ไม่ได้ให้นิยามไว้อย่างชัดเจน ในหนังสือ The Influence of Sea Power Upon History ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ ทำให้ความหมายของ สมุทธานุภาพ นั้น อาจจะตีความได้หลายนัย และเป็นอุปสรรคในการสื่อสารและทำความเข้าใจกับบุคคลทั่วไป ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาสมุทธานุภาพ ของประเทศ ทั้งในบริบทของ กองทัพเรือ (Navy) และ นอกเหนือกิจการ ของกองทัพเรือ (Non – Navy)^๘ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบ ๓ ประการ ของสมุทธานุภาพ เป็นไปอย่างครบถ้วน ในลำดับต่อไปผู้เขียน จึงทำการ ศึกษาแนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสมุทธานุภาพ ที่จะช่วยกำหนด กรอบของความหมายของคำนี้ให้แคบลงและลดความคลุมเครือ ของความหมายลง ดังนี้

Halford Mackinder เห็นว่า สมุทธานุภาพ นั้นคือส่วนหนึ่ง (Element) ของอำนาจของชาติ (National Power) ในเวลานั้น^๙

น.อ.กิตติพงษ์ จันทรสมบูรณ์ ได้ให้ความหมายของ สมุทธานุภาพ ไว้ในการบรรยายหลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒

ขณะดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ไว้ว่า “สมุทรภาพหรือกำลังอำนาจทางทะเล เป็นขีดความสามารถส่วนหนึ่งของชาติที่อำนาจให้ชาติได้ใช้ทะเลเพื่อบรรลุผลประโยชน์ นโยบายและจุดประสงค์ที่ต้องการ” จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสมุทรภาพ เป็นส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจแห่งชาติ^{๑๑}

เจฟรี ทิล (Geoffrey Till) กล่าวไว้ว่า สมุทรภาพ ไม่ได้หมายถึงแต่สิ่งที่ทำให้ประเทศหนึ่งหนึ่งครอบครองหรือมีอำนาจเหนือ่านน้ำได้ แต่หมายรวมถึงศักยภาพของประเทศ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมให้กระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวกับทะเล กับหมายถึง ศักยภาพทางทะเลที่จะส่งผลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งบนบกและในทะเล นอกจากนี้ยังรวมถึงมิติในการใช้น่านน้ำในภาคที่มีใช้ปฏิบัติการทางทหาร เช่น การขนส่งสินค้า การประมง การต่อเรือ เป็นต้น^{๑๒} และยังได้สรุปว่า สมุทรภาพ (Sea Power) เป็นวงจรพื้นฐานที่เชื่อมโยงกันระหว่าง การค้าที่สร้างความมั่งคั่งที่ส่งผลให้กิจการทางทะเลมีความเข้มแข็ง และความเข้มแข็งของกองทัพเรือป้องกันการค้า และขึ้นอยู่กับ สภาวะ ๖ ประการ (6 Conditions)^{๑๓}

นาวาเอก H. Kaminer ManShip, USN มีข้อสรุปจากการศึกษา งานเขียนของมาฮาน ไว้ว่า มาฮานเชื่อว่า การควบคุมทะเลที่เพียงพอ นั้นขึ้นอยู่กับ การสร้างความมั่นใจ/ความมั่นคง ให้กับเส้นทางเดินเรือที่จำเป็น และทำให้รัฐ (Nation) สามารถใช้กำลังและมีอิทธิพลในระดับสูงสุดของโลก และใช้คมเขี้ยวของกำลังนั้น ต่อผู้ซึ่งท้าทายต่อความมั่นคงและความมั่งคั่งของประเทศ^{๑๔}

จากการศึกษาความเห็นทางวิชาการข้างต้นทำให้สามารถสรุปความหมายของ สมุทรภาพ (Sea Power) ได้ว่า หมายถึง กำลังอำนาจแห่งชาติประการหนึ่ง ที่สร้างความมั่งคั่งและโอกาสในการแสวงประโยชน์จากทะเลโดยปราศจากอันตราย อันส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศทั้งในยามสงบ (Merchant Forces) และยามสงคราม (Navy Forces)

หลังจากได้กรอบแนวคิดของสมุทรทานุภาพที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้นแล้ว ในลำดับต่อไปจะทำการศึกษาถึงองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทรทานุภาพ ว่ามีความเกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล หรือไม่อย่างไร ในบริบทปัจจุบัน

องค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทรทานุภาพกับผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลในบริบทปัจจุบัน

จากความเห็นเกี่ยวกับสมุทรทานุภาพของ Sir Walter Raleigh ที่เสนอไว้ก่อนงานเขียนของ มาฮาน ล่วงหน้าเป็นเวลาหลายร้อยปี ว่าใครเป็นผู้กำหนดกฎในทะเล ควบคุมการค้าของโลก และความมั่งคั่งของโลก และควบคุมโลกในที่สุด^{๑๕} ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทะเลนั้นมีความสำคัญกับประเทศต่าง ๆ นับแต่อดีต

จากการศึกษาข้อคิดเห็นของนักวิชาการ เพื่อค้นหาความหมายของสมุทรทานุภาพทำให้สามารถสรุปได้ว่า สมุทรทานุภาพ นั้น คือกำลังอำนาจแห่งชาติ ที่นำความมั่งคั่งและเสรีภาพในการแสวงประโยชน์จากทะเลทั้งในยามสงบและยามสงคราม ในหัวข้อนี้จะศึกษาองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทรทานุภาพ ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่ มาฮานได้พบจากการศึกษาประวัติศาสตร์ ที่ส่งผลให้ประเทศสหราชอาณาจักร เป็นชาติมหาอำนาจทางทะเล ที่ประกอบด้วย การผลิต (Production) และการค้าทางทะเล (Shipping) อาณานิคม (Colonies) ความปลอดภัยของกองเรือสินค้า (Safety) มาประกอบกับความหมายของสมุทรทานุภาพข้างต้น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมุทรทานุภาพ ๓ ประการ กับสถานะปัจจุบันว่ายังสามารถนำมาปรับใช้ได้มากน้อยเพียงใด

โดย Mr. William Reitzel มีความเห็นว่า^{๑๖} ในมุมมองของมาฮาน ผลประโยชน์จากทะเลจะนำมาซึ่งความมั่งคั่งของประเทศ และเสรีภาพในการใช้ทะเล เป็นตัวเปรียบเทียบอำนาจแห่งชาติและความมั่งคั่งของประเทศ

รวมทั้ง Mr.William เห็นว่า ๓ Things ตามแนวความคิดของ มาฮาน นั้นสามารถแปลความได้ว่า ประเทศมีความต้องการ ๔ ความต้องการพื้นฐานสำหรับความปรารถนา ได้รับ และคงไว้ซึ่งเสรีภาพในการเคลื่อนไหวในทะเล (Freedom of Movement) ได้แก่

- ประเทศต้องมีการผลิตและการค้าทางทะเล
- เรือสินค้า/การค้าทางทะเล (Shipping) คือ เครื่องมือสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้า
- อาณานิคมและฐานทัพ
- กำลังทหาร (Armed Forces)/กองทัพเรือ (Navy) มีหน้าที่ป้องกันไม่ให้เส้นทางการเดินเรือถูกปิดกั้น (Keep Open Communications) ระหว่างทางและฐานทัพหลัก หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า สมุทพานภาพ (Sea Power) คือ การค้าทางทะเล ฐานทัพท่าเรือ และส่วนสนับสนุน กับ กำลังทางทะเล (Sea Force) ได้แก่ กองทัพเรือ Navy)

ในการนี้ William ได้วิเคราะห์จากข้อมูลที่ มาฮาน นำมาใช้ในงานเขียนของเขานั้น เป็นประสบการณ์ของประเทศสหราชอาณาจักร ในศตวรรษที่ ๑๘ ว่า ชาตินี้หนึ่งจะมีความมั่งคั่งในยามสงบด้วย สมุทพานภาพ (Sea Power) และในยามสงครามจัดระเบียบทะเล (Ruled The Sea) ด้วย Sea Force นั้นจะไม่มีประโยชน์ หากไม่สามารถรักษาเส้นทางการเดินเรือ (Communication) ให้ปลอดภัย นอกจากนี้ William ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับมุมมองต่อระบบระหว่างประเทศของมาฮานไว้ว่า มาฮาน มี ๒ สมมุติฐานที่มองระบบระหว่างประเทศ ประการแรก คือ ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ต้องอยู่ในตำแหน่งที่สูงสุดตามกฎของ ดาร์วิน (Social Darwin) ประการที่สอง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในงานเขียนของ มาฮาน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ศตวรรษที่ ๑๗ – ๑๘ ที่นำมาปรับใช้ในศตวรรษที่ ๑๙ – ช่วงต้นของศตวรรษที่ ๒๐ จากสมมุติฐานที่ มาฮานมีต่อโลก ทั้ง ๒ ประการแล้วนั้นส่งผลให้ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางทะเล (Concept of Maritime Power) ถูกนำมาปรับใช้

นอกจากนี้ William ได้ให้ความเห็นไว้ว่า กำลังอำนาจทางทะเล (Maritime Power) ที่มีองค์ประกอบของตน ได้แก่ กำลังการผลิตที่เพียงพอต่อการส่งออก (Economic Activities That Produces Surpluses for Exchange) กับส่วนกลจักรสำคัญในการขับเคลื่อน เช่น สถาบันการเงิน สถาบันประกันภัย ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า โบรกเกอร์ เป็นต้น โดย กำลังอำนาจทางทะเลนั้น มีระบบที่เป็นองค์รวมและซับซ้อน ที่ประกอบด้วย ๒ ระบบย่อยอยู่ภายใน ได้แก่ Sea Power (เรือสินค้า) และ Sea Force (กำลังทางเรือ/ทหารเรือ) โดยในแต่ละระบบย่อย มีบทบาทที่เฉพาะด้านที่แตกต่างกัน การปฏิบัติการของทั้ง ๒ ระบบในแบบองค์รวม (The Whole) สะท้อนถึงนโยบายทางทะเล ความตั้งใจ และการใช้กำลังอำนาจทางทะเลอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความมั่งคั่งแก่ประเทศ ภายใต้สภาวะการแข่งขันในสังคมระหว่างประเทศ

จากความเห็นทางวิชาการของ William ซึ่งเป็นผู้ศึกษาเรื่องสมุทรทฤษฎาภาพ และมีผลงานทางวิชาการใน Naval War College Review เห็นว่า องค์ประกอบ ๓ ประการ ของสมุทรทฤษฎาภาพ ตามแนวคิดมาฮาน นั้นสามารถแยกรายละเอียดออกมาได้เป็น ๔ ประการ ได้แก่ การผลิตและการค้าทางทะเล เรือสินค้า ฐานทัพ/ท่าเรือ และกำลังรบทางเรือเพื่อคุ้มครองเส้นทางการเดินเรือ ซึ่งองค์ประกอบตามแนวคิดของมาฮานและรายละเอียดที่ William ได้ขยายความออกมานั้น มีสถานะเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติของรัฐ หรือเครื่องมือของรัฐ ในการแสวงหาความมั่งคั่งเข้าสู่ประเทศ และการดำรงเสรีภาพในการใช้ทะเลเพื่อนำความมั่งคั่งเข้าสู่ประเทศได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัยจากการถูกแทรกแซงหรือรบกวนการใช้เสรีภาพในทะเล หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการดังกล่าว ยังคงมีสถานะของกำลังอำนาจแห่งชาติทางทะเล หรือสมุทรทฤษฎาภาพ แต่ประเด็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ยังคงหลงเหลืออยู่ได้แก่ ความเหมาะสมต่อการนำมาใช้ในบริบทปัจจุบันว่า มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ในหัวข้อลำดับถัดไป

การแข่งขันของชาติมหาอำนาจในมิติทางทะเล (สมุทรภาพ) ในปัจจุบัน

ในหัวข้อนี้จะนำองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทรภาพตามแนวความคิดของมาฮานมาทำการวิเคราะห์ว่า องค์ประกอบทั้ง ๓ ประการดังกล่าวนั้น จะสามารถนำไปใช้ได้ในการสถานการณ์ปัจจุบัน ได้หรือไม่อย่างไร โดยวิเคราะห์จากสภาพสถานการณ์ความขัดแย้งสำคัญที่ปรากฏอยู่ปัจจุบันระหว่าง ๒ ชาติมหาอำนาจ ที่มีขนาดเศรษฐกิจอันดับ ๑ และ ๒ ของโลก ด้วยการใช้อุปสงค์การค้า และเครื่องมือระหว่างประเทศอื่น ๆ เช่น ไซเบอร์อื่นเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการตามแผนและนโยบายระหว่างประเทศของตน แสดงให้เห็นว่า ระบบระหว่างประเทศในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่รัฐที่มีสถานะสูงสุดต้องการจะรักษาสถานะของตน โดยการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติของตนที่มี ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีสัจนิยม (Realism) แต่ระบบการค้าของโลกในช่วงเกิดความขัดแย้งระหว่าง ๒ ชาติจนนำมาซึ่งสงครามการค้า นั้น เป็นระบบการค้าเสรี ตามแนวคิดของกลไกตลาดหรือ Invisible Hand ของ อัดัม สมิธ ในหนังสือ The Wealth of Nations ที่อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีเสรีนิยม (Liberalism) ด้วยการสร้างกลไกระหว่างประเทศ เพื่อให้การค้าเสรีนั้นเกิดขึ้น เช่น GATT ที่ในเวลาต่อมาได้เปลี่ยนเป็น WTO เป็นต้น ดังนั้น ในการวิเคราะห์ ความมั่งคั่งของแต่ละสิ่งสำคัญ ๓ ประการที่ มาฮาน ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ในงานเขียนของเขา จะนำแนวคิด ๓ ประการ ประกอบด้วย สมุทรภาพ (Sea Power ที่ประกอบด้วย การผลิตและการค้าทางทะเล อาณานิคม และความปลอดภัยของกองเรือสินค้า) ทฤษฎีสัจนิยม (Realism) และเสรีนิยม (Liberalism) เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมกับระบบระหว่างประเทศในปัจจุบันต่อไป

การผลิตและการค้าทางทะเล

การผลิตและการค้าทางทะเลนั้นสามารถแยกองค์ประกอบได้ ๒ ประการ ได้แก่ การผลิต และการค้าทางทะเล ทั้งนี้ จะขอเริ่มจากการผลิต

เป็นลำดับแรก การผลิตในยุคสมัยของมาฮานัน ย่อมหมายถึงการผลิตเชิง
อุตสาหกรรม ที่มีส่วนเกิน (Surplus) ที่เพียงพอที่จะส่งออกและนำสินค้า
จากต่างประเทศหรือความมั่งคั่งให้กับประเทศ ผ่านเรือสินค้า (Shipping)
หรือผ่านกระบวนการค้าทางทะเล ทั้งนี้ หากพิจารณาในมิติปัจจุบันที่ทะเล
มีสถานะมากกว่า แหล่งอาหารกับเส้นทางการเดินเรือระหว่างประเทศ
เช่นในอดีตแล้ว เนื่องจาก มีการค้นพบทรัพยากรธรรมชาติในทะเล การใช้
พลังงานธรรมชาติเพื่อผลิตสิ่งจำเป็นต่อการผลิต เช่น กระแสไฟฟ้าจากคลื่น
เป็นต้น และเมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทของเทคโนโลยีปัจจุบันแล้ว
การผลิตก็อาจหมายรวมถึงการผลิตจากทะเลหรือต่อเนื่องจากทะเล
ทั้งในมิติเชิงอุตสาหกรรม หรือเทคโนโลยีที่มาจากทะเล หรือการให้บริการ
ที่เกี่ยวข้องกับทะเล ที่สร้างความมั่งคั่งกับมันคงให้กับประเทศซึ่งมีความหมาย
ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของสมุทธานุภาพ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

สำหรับการค้าทางทะเลตามแนวคิดของมาฮานัน หมายถึงเฉพาะ
การใช้ทะเลเป็นเส้นทางสำหรับเรือสินค้าในการนำสินค้าส่วนเกินของประเทศ
ส่งออกไปยังต่างประเทศ และนำสินค้าที่ประเทศ/พ่อค้าในประเทศต้องการ
เข้ามาโดยผ่านการขนส่งทางเรือ ซึ่งการขนส่งทางเรือคงเป็นการขนส่งสินค้า
ระหว่างประเทศที่สร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงให้กับระบบการค้าของโลก
โดยมีสัดส่วนการค้าทางทะเลราวร้อยละ ๘๐^{๑๗} จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดง
ให้เห็นว่า การค้าทางทะเลหรือการแลกเปลี่ยนสินค้าทางทะเลนั้น ยังคงมี
ความสำคัญต่อการสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของ
ประเทศ ซึ่งถือเป็นผลผลิตหนึ่งของกำลังอำนาจแห่งชาติที่ได้รับจากทะเล
หรือสมุทธานุภาพ นั่นเอง

ทั้งนี้ อาจกล่าวโดยสรุปว่า การผลิตและการค้าทางทะเลนั้น เป็นการ
ดำเนินการอย่างใด ๆ ที่สร้างความมั่งคั่งของประเทศ โดยผ่านตัวกลาง คือ ทะเล
ดังนั้น การผลิตและการค้าทางทะเล จึงเป็นส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจแห่งชาติ
ที่ได้รับจากทะเล หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การผลิตและการค้าทางทะเล

ที่มีสาระสำคัญ คือ การใช้ทะเลเพื่อสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงให้แก่ประเทศ รวมทั้งการค้าทางทะเลในปัจจุบันมีขนาดกว้างร้อยละ ๘๐ ของเศรษฐกิจของโลก ดังนั้น การผลิตและการค้าทางทะเล จึงเป็นองค์ประกอบสมุทธานุภาพที่สำคัญของประเทศ ในปัจจุบัน

อาณานิคม

ตามแนวคิดที่ปรากฏในหนังสือของมาฮานนั้นการมีอาณานิคมมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่ การมีท่าเรือที่ปลอดภัยให้แก่เรือสินค้าและเรือรบของชาติตนได้จอดพัก หลบภัยกับเดิมเชื้อเพลิง (ถ่านหิน) เป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับการผลิตของประเทศ รวมถึงเป็นตลาดการค้าของประเทศเจ้าอาณานิคม ซึ่งหากประเทศต่าง ๆ นำความหมายของ อาณานิคมมาใช้โดยตรงตัวแล้ว ย่อมจะขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันกับระบบระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีนิยมใหม่(Neo-Liberalism) ที่เห็นว่า การล่าอาณานิคมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในสาระสำคัญหรือแก่นของ “อาณานิคม” แล้ว จะพบว่า องค์ประกอบสำคัญที่ซ่อนอยู่ ได้แก่ การเข้าถึงท่าเรือสินค้าอย่างปลอดภัย การส่งสินค้าถึงปลายทาง การนำวัตถุดิบจากต้นกำเนิดเข้าสู่สถานที่ผลิตของบริษัท/โรงงาน กับ การได้รับการเข้าถึงตลาดการค้าของสินค้าที่ประเทศ/บริษัทสัญชาติของตน ผลิตได้ อย่างไม่ถูกกีดกัน/เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมแล้ว องค์ประกอบของอาณานิคม จะสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทปัจจุบันได้ และองค์ประกอบนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความมั่งคั่งกับความมั่นคงของประเทศ โดยอาศัยทะเลเป็นสื่อกลางเช่นเดียวกับการผลิตและการค้าทางทะเล ดังนั้น องค์ประกอบในประเด็น อาณานิคม จึงยังคงมีความสำคัญต่อสมุทธานุภาพของประเทศ จนถึงปัจจุบันและต่อไปในอนาคต จนกว่าจะไม่มีการค้าทางทะเลอีกต่อไป แต่การนำมาใช้นั้นต้องให้ความหมายอย่างสอดคล้องกับระบอบระหว่างประเทศในแต่ละช่วงเวลา

ความปลอดภัยของกองเรือสินค้า

ในช่วงศตวรรษที่ ๑๘ ชาติต่าง ๆ ได้รับประโยชน์จากการค้าในยามสงบ ด้วยสมุทรทหภาพ และในยามสงครามนั้น ชาติหนึ่ง ๆ จะจัดระเบียบทะเล ด้วยกำลังรบทางทะเล โดยขยายฐานทัพท่าเรือ ทำการปฏิบัติการทางทะเล ไปทั่วโลก เพื่อใช้กำลังจากสมุทรทหภาพและกำลังรบทางทะเล เพื่อรักษา เส้นทางเดินเรือให้เปิดกว้างอยู่^{๑๘} นั้นแสดงให้เห็นว่า การมีอยู่ของกำลังรบ ทางเรือในช่วงเวลาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองกองเรือสินค้าและ เส้นทางเดินเรือเป็นสำคัญ โดยมาฮานได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกำลังรบ ทางเรือไว้ว่าจะต้องสัมพันธ์กับขนาดของกองเรือสินค้า^{๑๙}

จากสภาวะการณ์ที่ปรากฏในหนังสือของมาฮาน และความเห็นของ นักวิชาการที่บรรยายในหลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐ แสดงให้เห็นว่า สภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทวีปยุโรปในช่วงเวลาดังกล่าว มีลักษณะที่ต้องพึ่งพาตนเอง ด้วยการแสวงหาท่าเรือที่ปลอดภัยสำหรับเรือสินค้า และเรือรบของเขา รวมถึงสร้างกองกำลังทางเรือ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ ของชาติด้วยตนเอง ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับ ทฤษฎีสัจนิยม (Realism) แต่ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของศตวรรษที่ ๒๑ นั้น มีบริบทที่ แตกต่างจากศตวรรษที่ ๑๘ อย่างมีนัยสำคัญ โดยความสัมพันธ์ของรัฐต่าง ๆ ในปัจจุบันอยู่ภายใต้ระบบการค้าเสรี ตามทฤษฎีเสรีนิยม (Liberalism) ด้วยการพึ่งพิงกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน โดยมีองค์การระหว่าง ประเทศ ที่ทำหน้าที่ในการจัดระเบียบและแก้ปัญหาคความขัดแย้งอันเกิด จากการใช้ทะเล เช่น องค์การเดินเรือระหว่างประเทศ (International Maritime Organization) รวมทั้งในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ นานาชาติ ได้ร่วมกันจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ๑๙๘๒ (United Nations Convention for the Law of The Sea, 1982) ขึ้นมาเพื่อเป็นธรรมนูญของการใช้ทะเลร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งในอนุสัญญา ดังกล่าว มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับโจรสลัด

การกำหนดอำนาจอธิปไตยทางอาญาในทะเล รวมถึง มีการจัดทำกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการกระทำการอันเป็นการก่อการร้าย เช่น SUA Convention 2005 SUA Protocol 1988 เป็นต้น ดังนั้น ความปลอดภัยของกองเรือสินค้าในบริบทของศตวรรษที่ ๑๘ กับศตวรรษที่ ๒๑ จึงมีความแตกต่างกันในเชิงรายละเอียดเท่านั้นแต่สาระสำคัญยังคงเดิม กล่าวคือ สาระสำคัญขององค์ประกอบนี้ คือ เส้นทางเดินเรือสินค้าที่ปลอดภัย ขณะที่ศตวรรษที่ ๑๘ มีรายละเอียดการปฏิบัติ คือ ชาติด่าง ๆ ต้องพึ่งพาตนเอง โดยสร้างกองเรือรบขึ้นสำหรับคุ้มครองกองเรือสินค้าของตน แต่สำหรับในยุคปัจจุบัน ชาติด่าง ๆ มีภาระหน้าที่ตามพันธกรณีของกฎหมายระหว่างประเทศในการร่วมกันสร้างความปลอดภัยในการเดินเรือสินค้าระหว่างประเทศ ที่มีสัดส่วนกว่าร้อยละ ๘๐ ของการค้าทั้งหมด และการค้าดังกล่าวยังเป็นสิ่งที่นำความมั่งคั่งให้แก่ประเทศต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๘ ดังนั้น ความปลอดภัยในการเดินเรือ จึงเป็นส่วนสำคัญต่อสมุทธานุภาพของประเทศต่าง ๆ จนถึงปัจจุบันและคงมีความสำคัญต่อไปในอนาคต แต่บริบทหรือรายละเอียดในการปฏิบัติอาจจะแตกต่างกันไปแต่ละช่วงเวลา

จากการวิเคราะห์ข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ประเทศต่าง ๆ สามารถแสวงประโยชน์จากทะเลหรือสมุทธานุภาพ นั้นด้วยขีดความสามารถของรัฐที่มีองค์ประกอบอยู่ ๓ ส่วนหลัก ได้แก่ การผลิตและการค้าทางทะเล อาณานิคม และความปลอดภัยของกองเรือสินค้า ที่รับผิดชอบโดยเรือรบหรือเรือของรัฐ ดังนั้น องค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพของมาฮาน ที่ปรากฏในหนังสือ The Influence of Sea Power Upon History ของเขา คงมีความจำเป็นต่อรัฐและสามารถนำมาปรับใช้ได้ในปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ การนำมาปรับใช้มีความจำเป็นต้องพิจารณาตีความองค์ประกอบดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมระบบระหว่างประเทศในเวลานั้น ๆ

นโยบายระหว่างประเทศของชาติมหาอำนาจกับองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพ

เพื่อพิสูจน์องค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพ ว่าจะมี ความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของการเวลา เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศหรือไม่อย่างไร ผู้เขียนจึงได้นำโครงการสำคัญและ ยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาเป็นแบบในการทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ทราบถึง รายละเอียดการปฏิบัติและการกำหนดยุทธศาสตร์ ดังกล่าวว่าจะมีความ สอดคล้องกับแนวความคิดของมาฮาน หรืออาจนำแนวคิดของมาฮาน มาเป็นพื้นฐานในการดำเนินการหรือไม่ โดยจะขอเริ่มจาก Belt and Road Initiative และ Indo - Pacific Strategy ที่มีสถานะเป็น ๒ นโยบายหลัก ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองและเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะในพื้นที่ของ ประเทศไทยมาทำการศึกษาวิเคราะห์ว่า การกำหนดนโยบายของทั้ง ๒ ประเทศ นั้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพ หรือไม่อย่างไร

Belt and Road Initiative

โครงการนี้ถูกให้กำเนิดโดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง (President Xi Jinping) เมื่อ ค.ศ.๒๐๑๓ ภายใต้ชื่อ One Belt One Road และต่อมา ได้เปลี่ยนชื่อเป็น Belt and Road Initiative โดยมีแนวทางการเชื่อมต่อ เส้นทางทางค้าทางทะเล จากทะเลจีนใต้ มหาสมุทรอินเดีย ตะวันออกของ ทวีปแอฟริกา และสิ้นสุดที่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทั้งนี้ มีการเชื่อมโยงท่าเรือ ไปในประเทศต่าง ๆ ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศ เวียดนาม ประเทศสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินเดีย ประเทศศรีลังกา ประเทศ ปากีสถาน ประเทศอิหร่าน ประเทศเคนยา ประเทศจิบูตี (เป็นฐานทัพเรือ นอกประเทศจีน) ประเทศกรีซ และ ประเทศอิตาลี^{๑๐} โดยมีประเทศที่ลงนาม

ในสนธิสัญญาทวิภาคีกับสาธารณรัฐประชาชนจีนจำนวน ๓๘ ประเทศ ครอบคลุมท่าเรือใน ๔๒ ประเทศ เช่น ประเทศศรีลังกา จิบูตี และ ปากีสถาน^{๒๑} เป็นต้น แต่หากพิจารณาถึงประเทศทั้งหมดที่มีความร่วมมือในโครงการ BRI จะมีประเทศรวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๗ ประเทศ เมื่อนับรวมประเทศจีน ซึ่งเป็นเจ้าของโครงการ^{๒๒} นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ตั้งฐานทัพเรือ นอกประเทศที่ประเทศจิบูตี (Djibouti)^{๒๓} รวมถึงมีการซ้อมรบทางทะเล กับมิตรประเทศจำนวนหลายครั้ง^{๒๔}

จากการพิจารณาองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุททานุภาพที่ ประกอบด้วย การผลิต (Production) และการค้าทางทะเล (Shipping) อาณานิคม (Colonies) ความปลอดภัยของกองเรือสินค้า (Safety) พบว่า BRI นั้นเป็นโครงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้า ทั้งทางบกและทางทะเล โดยเส้นทางการค้าทางทะเลนั้นมีชื่อว่า Maritime Silk Road หรือเส้นทางสายไหมทางทะเล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการ BRI ของสาธารณรัฐประชาชนจีนนี้ เป็นโครงการที่สอดคล้องกับแนวคิดของ มาฮาน ในประเด็นการค้าทางทะเล และอาณานิคม กล่าวคือ การค้าทาง ทะเล หมายถึง การมีเส้นทางการเดินเรือสินค้าที่ปลอดภัย และอาณานิคม หมายถึง การมีท่าเรือรับ - ส่งสินค้า ที่มีความปลอดภัยเพียงพอสำหรับเรือสินค้า และเรือรบของตน ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ทำสนธิสัญญาทวิภาคี

นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้สร้างฐานทัพเรือขึ้น ที่ประเทศจิบูตี (Djibouti) ซึ่งเป็นฐานทัพเรือนอกสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงการซ้อมรบกับมิตรประเทศ นั้น เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดความ มั่นคงปลอดภัย แก่กองเรือสินค้าของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาฮาน ในประเด็นความปลอดภัยของกองเรือสินค้า จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า โครงการ BRI ของสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้นเป็นโครงการที่มีความ สอดคล้องกับ องค์ประกอบ ๓ ประการของสมุททานุภาพ ซึ่งเป็นหลักฐาน ยืนยันสถานะของแนวคิดของ มาฮาน ว่ายังสามารถนำมาปรับใช้กับ ยุคปัจจุบันได้และมีชาติมหาอำนาจนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

Indo - Pacific Strategy

ยุทธศาสตร์ Indo - Pacific ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีพื้นที่เป้าหมายของยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วย พื้นที่ทางทะเลฝั่งตะวันออกของประเทศอินเดีย ตลอดจนสุดขอบพื้นที่ของมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งมีขึ้นเพื่อเป็นคู่แข่งกับ BRI ของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ประกอบด้วย^{๒๕}

๑. Free and Open มีความมุ่งหมาย เพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตย และเพิ่มความโปร่งใสในการงบประมาณ ให้ทะเลในภูมิภาคนี้ได้รับการปกครอง (Govern) และการใช้ทะเลเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ และเพิ่มการเข้าถึงเทคโนโลยี

๒. Connectivity มีความมุ่งหมาย เพื่อสร้างขีดความสามารถของความร่วมมือระหว่างชาติพันธมิตรในทุกมิติ

๓. Prosperous มุ่งหมายพัฒนาแนวทางใหม่ในทางการค้าที่มีมาตรฐานแรงงานและมาตรฐานสภาพแวดล้อมในระดับสูงพัฒนาโครงข่ายของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาความอ่อนตัวและปลอดภัยของห่วงโซ่อุปทานให้มีความหลากหลาย เปิดกว้างและทำนายล่วงหน้าได้ มีส่วนร่วมลงทุนในพลังงานสะอาด สนับสนุนให้มีการค้าเสรี เป็นธรรม และโอกาสที่เปิดกว้างในการค้ากับการลงทุน รวมทั้งร่วมกับกลุ่ม G7 ดำเนินการปิดช่องว่างของโครงสร้างพื้นฐาน

๔. Secure มุ่งหมาย เพื่อให้ Indo - Pacific มีความมั่นคง ปลอดภัย มีสันติภาพ ในทุกมิติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

๕. Resilient มุ่งหมายให้มีความอ่อนตัวในแนวทางเดียวกับที่ชาติประชาธิปไตยปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไป

ภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ประเทศสหรัฐอเมริกามีกลุ่มความร่วมมือทางทหาร ประกอบด้วย Quadrilateral Security Dialogue (QUAD) และความร่วมมือทางทหารระหว่าง เครือรัฐออสเตรเลีย ประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศสหรัฐอเมริกา ในกลุ่ม AUKUS

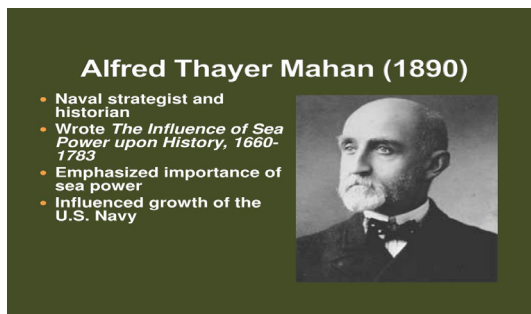
จากองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพที่ประกอบด้วย การผลิต (Production) และการค้าทางทะเล (Shipping) อาณานิคม (Colonies) และความปลอดภัยของกองเรือสินค้า (Safety) พบว่า ยุทธศาสตร์ Indo - Pacific มีวัตถุประสงค์เพื่อแข่งขันกับ โครงการ BRI ของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยยุทธศาสตร์นี้ มีความสอดคล้องกับ องค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพดังนี้

๑. “Free and Open” นั่นคือ การดำเนินการให้การขนส่งสินค้า หรือแลกเปลี่ยนสินค้าของชาติตนและพันธมิตร ไม่ถูกขัดขวาง

๒. “Connectivity” นั้นสามารถตีความได้ว่าหมายถึง การสร้างเครือข่ายของท่าเรือที่มีความปลอดภัยต่อการขนส่งสินค้าที่ประเทศ สหรัฐอเมริกาจะได้รับประโยชน์จากพื้นที่ Indo - Pacific โดยเฉพาะใน พื้นที่ทะเลจีนใต้ที่มีการเดินเรือที่คับคั่ง

๓. “Secure” คือ การสร้างความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือ ในพื้นที่ Indo - Pacific เพื่อให้ผลประโยชน์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในพื้นที่ดังกล่าวถูกคุกคาม ซึ่งรวมถึงความร่วมมือทางทหาร ได้แก่ QUAD และ AKUS นั้นสอดคล้องกับองค์ประกอบ “ความปลอดภัยของกองเรือสินค้า”

จากการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ยุทธศาสตร์ Indo - Pacific ของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นเป็นยุทธศาสตร์ที่มีโครงสร้างสอดคล้องกับ องค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวคิดของ มาฮาน ยังสามารถนำมาปรับใช้ได้ในยุคปัจจุบัน

<https://www.slideserve.com/talen/alfred-thayer-mahan-1890>

สรุป

สมุทธานุภาพ (Sea Power) คือ สิ่งที่ทหารเรือมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดี แต่แนวคิดของสมุทธานุภาพนั้น ไม่ได้ถูกให้คำนิยามอย่างเฉพาะเจาะจงโดยผู้ที่นำคำนี้มาเผยแพร่ นอกจากนี้ ในปัจจุบันมีแนวคิดเรื่องสมุทรภิบาล (Ocean Governance) เข้ามาในระบบการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า สมุทธานุภาพนั้น ยังสามารถนำมาใช้ในบริบทปัจจุบันได้หรือไม่ จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า สมุทธานุภาพมีองค์ประกอบอยู่ ๓ ประการที่ประกอบด้วย การผลิตและการค้าทางทะเล อาณานิคม และความปลอดภัยของกองเรือสินค้า นั้น เป็นเครื่องมือของรัฐในการแสวงหาความมั่งคั่งจากทะเล โดยไม่ถูกขัดขวางจากผู้ที่ไม่มียุติธรรม ซึ่งองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการของสมุทธานุภาพ สามารถตีความให้สอดคล้องกับระบอบโลกในปัจจุบันที่อยู่ภายใต้ทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ และสามารถนำไปปรับใช้ได้ ในสภาวะปัจจุบัน นอกจากนี้ การดำเนินการของชาติมหาอำนาจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทะเล ทั้งโครงการ BRI และ ยุทธศาสตร์ Indo - Pacific มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบ ๓ ประการของสมุทธานุภาพ ที่มาหา นพบจากการศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศสหราชอาณาจักร จึงเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่า องค์ประกอบของสมุทธานุภาพ ทั้ง ๓ ประการนั้น สามารถนำมาปรับใช้ได้ ในยุคปัจจุบัน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า トラบใดที่การค้าทางทะเลยังเป็นระบบการค้าหลักของโลก トラบนั้นแนวคิดเรื่องสมุทธานุภาพที่มาจากค้นพบจากการศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศสหราชอาณาจักร คงสามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับระบบระหว่างประเทศในแต่ละช่วงเวลาต่อไป

บรรณานุกรม

๑. A.T.Mahan, The Influence of Sea Power Upon History 1660-1783 (BOSTON, LITTLE BROWN AND COMPANY 1890) 28
๒. Ibid
๓. สำเนา พลธร, พลเรือเอก, อิทธิพลของสมุทธานุภาพ (พิมพ์ครั้งที่ ๑, สมสิริพริ้นต์) VI-IX
๔. หัสไชยญ์ มั่งคั่ง, นาวาโท, อิทธิพลของสมุทธานุภาพ 2 (กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๕๘) 1.
๕. H Manship, Captain,USN, MAHAN'S CONCEPT OF SEA POWER A Lecture delivered at the Naval War College on 23 September 1963 19 <<https://www.jstor.org/stable/45236517>> accessed 5 October 2021].
๖. “sea power in the broad sense includes not only the military strength afloat that rules the sea or any part of it by force of arms, but also the peaceful commerce and shipping from which alone a military fleet naturally and healthfully springs, and on which it securely rests.”
๗. H Manship, Captain,USN (n 5) 22
๘. Geoffrey Till, Sea Power A Guide for Twenty-First Century (2nd end, Routledge, 2009) 51-52
๙. หัสไชยญ์ มั่งคั่ง, นาวาโท (n 4) 3.
๑๐. Ronald D. Parker, Lieutenant Commander, USN, Mahan for the Twenty First Century: His Principles Still Apply to National Power 3 <<https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA526258>> accessed 18 January 2023].
๑๑. กิตติพงษ์ จันทรสมบูรณ์, นาวาเอก, แนวคิดและทฤษฎีสมุทธานุภาพ เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ ๕๒ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒, หน้า 1.
๑๒. หัสไชยญ์ มั่งคั่ง, นาวาโท (n 4) 5-6.
๑๓. Geoffrey Till (n 8) 52
๑๔. H. Manship, Captain,USN (n 5) 28
๑๕. ibid 20.
๑๖. William Reitzel, Mr., MAHAN ON THE USE OF THE SEA, NAVAL WAR COLLEGE REVIEW, Vol. 25, No. 5 (May-June 1973) 73-82 <<https://digital-commons.usnwc.edu/nwc-review/vol26/iss3/20/>> accessed 19 January 2023].
๑๗. United Nations Conference on Trade and Development, Review of Maritime Transport November 2022 <<https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210021470>> accessed 21 January 2023].

๑๘. William Reitzel (n 16) 75
๑๙. ibid 76.
๒๐. Jeremy Garlick, ‘The Regional Impacts of China’s Belt and Road Initiative’
(Journal of Current Chinese Affair) 1
๒๑. Hercules Haralambides, Olaf Merk, The Belt and Rosd Initiative: Impacts on
Global Maritime Trade Flows Discussion Paper 5 < https://www.itf-oecd.org/sites/default/files/docs/belt-road-initiative-maritime-trade-flows_1.pdf> accessed 21 January 2023].
๒๒. Countries of the Belt and Road Initiative (BRI) <<https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/>> accessed 22 January 2023].
๒๓. Australian Strategic Policy Institute, Djibouti shows what Sogavare’s deal with
China really means <<https://www.aspistrategist.org.au/djibouti-shows-what-sogavares-deal-with-china-really-means/>> accessed 22 January 2023].
๒๔. Louis Oelofse, South Africa confirms naval drills with Russia and China
<<https://www.dw.com/en/south-africa-confirms-naval-drills-with-russia-and-china/a-64448734>>accessed 23 January 2023].
๒๕. The White House, FACT SHEET: Indo-Pacific Strategy of the United States
<<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/11/fact-sheet-indo-pacific-strategy-of-the-united-states/>> accessed 23 January 2023].